

Na misií v Africe

Foto Ester Gerová

Vojtěch Bílý během dubna v Praze dvakrát besedoval se spoluautorkou Alenou Scheinostovou u příležitosti vydání knihy

Když padají manga. Publikace líčí jeho desetiměsíční pobyt v letech 2013–2014 coby dobrovolníka – učitele v karmelitánské misií ve Středoafričské republice.

Do Bozoum jste se vydal učit francouzštinu, religionistiku, biologii a telocvik. Jak jste se chopil nové dobrovolnické role ve chvíli, kdy v městečku Bozoum eskaloval konflikt mezi povstaleckou organizací Sélékou a domobranou, tzv. Antibalakou?

Na misií přišlo šest tisíc uprchlíků, na což jsem nebyl připraven. Pomáhal jsem ošetřovat nemocné, pak jsem distribuoval potraviny. Za přínosné považuji, že jsem si hrál s dětmi a snažil se vytvořit dobrou atmosféru.

Muselo se vám zřejmě ulevit, když Africká unie vyprovodila Séléku do Čadské republiky.

„Ulevit“ není úplně správné slovo, Africká unie s čadskou armádou udělala jeden z mnoha odsunů, které tehdy ve Středoafričské republice probíhaly. Byl to radostný moment, zároveň spolu se Sélékou ale musela z Bozoum odjet celá muslimská komunita, více než dva tisíce lidí. Mezi nimi byli i mí žáci, kamarádi, známí, nebyl to rozhodně důvod k oslavám.

Popsal jste, že Antibalaka přežila moc po Séléce...

Pro Antibalaku jsme měli zpočátku pochopení, bojovala za dobrou věc. Po několika měsících síkanování se začala bránit: lidé vzali zbraně, jejich opojení mocí přerostlo v další formu rebelie, kdy začali vykrádat a vypalovat opuštěné obchody muslimů, mešity, pronásledovat zbylé muslimy.

Jak vlastně vznikl název knihy Když padají manga?

Po odsunu Séléky jsme v Bozoum obnovili výuku. V dubnu, kdy v Bozoum dozrávala manga, začala padat ze stromů na zem. Když dopadla na plechovou střechu školy, udělalo to obrovskou ránu. Byla identická s výstřelem z kalasnikovů. Žáci ve třídě strnuli nebo sebou škubli a schovali se pod lavici. Byl to přirozený reflex. Takhle vznikl název publikace.

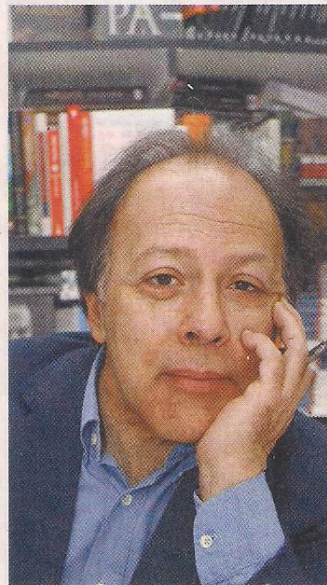
■ (es)

Trable se smrtí a láskou

Román **Zamilovanosti** (Paseka) je již šestou knihou **Javiera Mariáse**, jednoho z nejvýraznějších a pravidelně oceňovaných současných prozaiků, která vychází v češtině. Mariás již mnohokrát dokázal, že má talent a schopnost čtenáře svým vyprávěním strhnout. A nová próza, která začíná smrtí Miguela Desverna, jedné z postav, toto opět potvrzuje.

Vyprávěčem příběhu je tentokrát žena, která Miguela a jeho manželku pravidelně potkávala v kavárně, kde pozorovala jejich vzájemnou zamilovanost. Je zajímavé, že motiv smrti na počátku vyprávění se neobjevuje u autora poprvé, například v románu *Vzpomíněj na mne zítra* při bitvě je blízkost lásky a smrti též silným vstupním motivem příběhu.

Také v *Zamilovanostech* je pozadí smrti postupně objasňováno. Docela dobře si lze tento příběh představit ve formě detektivky. Ale ne tak u Mariáse. Zde se milovníci jeho knih opět dočkají „svého autora“ a nebudou zklamáni. Jeho styl je charakteristický dlouhými větami a řadou odboček. V onnis-

Javieru Mariásovi vychází v češtině už šestá kniha

ku vyprávění leží pouze jedna událost, návraty k ní, postupné odkrývání minulosti, pozadí a souvislosti, které ji předcházejí.

ZPĚVNÍK JANA BURIANA (228)

Sláva dokumentům!

Jan Burian
písníkář

„Dobře se bavte!“ nabádal nás, filmové diváky, rádoby vtipný spot České televize před každou projekcí na letošním festivalu *Finále Plzeň*. Idea televizních bossů, kteří veřejnoprávní funkci svého média zřejmě zredukovali na pouhou zábavu, se tedy nenápadně proplížila i sem. „Dobře se bavte!“ A do ticha potom jako by někdo řekl: „A moc nepřemýšlejte, a hlavně nám do ničeho nemluvte...“

Ještě že alespoň v soutěži dokumentárních filmů, které jsem měl tu čest opět uvádět, to bylo úplně jinak. Člověk se chvíli bavil, chvíli děsil, občas jen tak zíral, ale především se většinou dozvídal něco, co dosud nevěděl. Letos mezi nejzajímavější filmy patřil dokument *Veroniky Liškové Danieľův příběh*, o němž mi jedna známá den před projekcí řekla, že je „hnusnej“. Pojednává totiž o pe-

dofilii a ta v lidech obecně vyvolává hluboký odpor. Jenže jak jsem se vzápětí při projekci přesvědčil, tak naprosto jasně to zas není. Mladý muž, který se s obdivuhodnou dávkou odvahy postavil před kameru, přizná, že navštívil sexuologa, ten ho vyšetřil a zjistil, že je sexuálně orientován na mladé chlapce a nedá se s tím nic dělat. Film je dokumentem o tom, jak se se svým problémem vyrovnává, jak se smíruje s tím, že nikdy nemůže najít životního partnera, s nímž by mohl být šťastný. Bude osamělý, protože naplnění jeho touhy by nutně znamenalo kriminální čin, což se mu přirozeně přičí. Ve filmu mimo jiné zazní, že devadesát procent zločinů na dětech nepáchají pedofilové; už proto, že dětem ubližovat nechtějí, vždyť je mají rádi. A co teď s našimi předstudky?

Nejvíce mě zaujal film mladé slovenské režisérky Vladislavy Plančíkové *Felvidék – Horní město*. Vyšla se v něm po stopách svých slovenských a maďarských předků, odhalila nám utajované dějiny násilného vystěhovávání Maďarů ze Slovenska, a ještě to celé dokázala zpracovat krásně výtvarně. Dobře jsem se při tom i bavil, vážená Česká televize...

Děj samotný není až tak důležitý. Důležitější jsou možnosti, které nabízí. Neboť zamlčená skutečnost, či spíše vyprávěče neznámá motivace dokáže v okamžiku odhalení zcela obrátit perspektivu, dát událostem jiný výklad.

Mariás vypráví komorně obsazený příběh, postaći mu pár postav. Je autorem hluboce ukotveným v literatuře a její kultuře, vědomý si tradice, významu jazyka a významových posunů mezi jazyky. A dokáže to všechno skvěle využít, neboť nezapře ani erudici zkušeného překladatele. Navazuje na dlouhou tradici románu a v jeho podání o osudu tohoto pohřbívaného žánru nemusíme vůbec pochybovat.

I s poslední stránkou románu se můžeme dál ptát: jak to bylo doopravdy? Prostor pro otázky a alternativy postupuje celou Mariásovu knihu a konečně i celým jeho dílem. Snad nebude tento oceňovaný román o lásce a zamilovanosti, intrikách a tajemství, vraždě a zradě, životě a smrti čtenáři přehlédnut, neboť je prostě radost tuto knihu číst.

■ Pavel Kotrla, literární publicista

V posledních letech představuje *Finále Plzeň* původní tvorbu českou i slovenskou a letos, řekl bych, převzali nejzajímavější filmy právě Slovinci. Třeba film *Hrana Patrika Lančariče* o charismatické osobnosti bratislavského skladatele Marka Brezovského, který svůj krátký život naplněný vášněmi všeho druhu, tvrdé drogy nevyjímaje, ukončil jako dvacetiletý v roce 1994. A dokument *Vlna versus břeh*, který režíroval Martin Štrba, zase připomněl takzvanou slovenskou novou vlnu, strhující dílo fotografů, kteří v osmdesátých letech vystudovali pražskou FAMU a vytvořili svéráznou komunitu překvapující originálností a neuchtající energií. Ale byly tu i filmy české – sugestivní snímek *Andrey Culkové* o škodlivosti cukru, důstojná oslava morálně neporažené zpěvačky Marty Kubišové natočená Olgou Sommerovou, vhléd Martina Duška do života mladého páru ze severu Čech a *Utajené dopisy* o zvláštním panu učiteli, který kdysi za komunismu svérázně a nikoli čerobíle řešil otázku výchovy romských dětí...

Teď jedu domů a volám: Sláva dokumentům, pravému opaku hloupé televizní zábavy!